

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

TAŞ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 45281/08)

KARAR

STRAZBURG

24 Nisan 2018

İşbu karar 44. maddenin 2. fıkrasında belirtilen koşullarda kesinleşecek olup, bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Fatih Taş / Türkiye (no. 3) davasında,

Başkan,

Robert Spano,

Yargıçlar,

Paul Lemmens

Ledi Bianku,

Işıl Karakaş,

Valeriu Griţco,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın

katılımıyla, 3 Nisan 2018 tarihinde Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) gerçekleştirdiği müzakereler neticesinde, anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan davanın temelinde bir Türk vatandaşı olan Fatih Taş'ın ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AİHM" veya "Mahkeme"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, 9 Eylül 2008 tarihinde yapmış olduğu (45281/08 no'lu) başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran, İstanbul Barosu'na kayıtlı avukatlar İ. Akmeşe ve Y. Polat tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran Sözleşme'nin 10. maddesine dayanarak, sahibi olduğu yayınevinde basılan *Patika – Gerilla Anıları IV* isimli kitabın toplatıldığını ve bu kitabın içeriği nedeniyle hakkında açılan ceza davalarının ifade

özgürlüğü hakkını ihlal ettiğini öne sürmüştür. Başvuran ayrıca, Sözleşmenin 6 ve 13. maddelerine dayanarak söz konusu ceza yargılamalarının makul bir sürede tamamlanmadığını ve ceza davalarının aşırı uzunluğuna ilişkin Türk ulusal hukukunda başvurabileceği bir hukuk yolu bulunmamasından şikâyetçi olmuştur.

3. Başvuru, 9 Ocak 2012 tarihinde Hükümet'e iletilmiştir.

5. Bölüm Başkanı, 22 Haziran 2017 tarihinde İçtüzüğü'nün 54 § 2 (a) maddesi gereğince taraflardan kitabın bir kopyasını ibraz etmelerini talep etmiştir. Başvuran, 8 Ağustos 2017 tarihinde kitabın bir kopyasını ibraz etmiştir.

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

6. Başvuran, 1979 doğumlu olup, İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuruya konu olayların yaşandığı sırada başvuran Aram Basım ve Yayıncılık isimli yayınevinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir.

4. Başvuranın şirketi, 2003 yılının Ağustos ayında *Patika – Gerilla Anıları IV (Bundan böyle “kitap” olarak anılacaktır)* isimli bir kitap yayımlamıştır. Kitabın editörü B.K. olan ve 326 sayfadan oluşan kitap 17 (on yedi) PKK mensubunun anılarını içermektedir¹. Anıların sahipleri, PKK kamplarındaki ve Türkiye ve Irak kırsalındaki yaşamlarını, Türkiye Cumhuriyeti kolluk kuvvetleriyle yaşadıkları çatışmaları anlatmış ve Türkiye'deki durum ile ilgili ideoloji ve fikirlerini aktarmışlardır.

5. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısı, 2003 yılının Eylül ayında kitap hakkında bir soruşturma başlatmıştır. Savcı, 30 Ekim 2003 tarihinde kitabın 7, 19, 23, 81, 106-114, 139, 147, 152, 157-177, 203, 273,

1. Yasadışı bir terör örgütü.

277, 317, 321. sayfalarında yer alan yazıların PKK lehine propaganda içerdiği gerekçesiyle mahkemeden kitabın tüm kopyalarının toplatılmasını talep etmiştir.

9. Aynı gün, tek hakimden teşekkül eden İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, kitabın kopyalarının toplatılması için bir geçici karar çıkarmıştır. Hâkim, Cumhuriyet savcısının atıf yaptığı yazıların terör ve şiddete teşvik ettiği ve bu nedenle PKK lehine propaganda teşkil ettiğini değerlendirmiştir. 10 Ekim 2003 tarihinde başvuran tarafından 30 Eylül 2013 tarihli kararın iptali için yapılan başvuru reddedilmiştir.

6. İstanbul Cumhuriyet savcısı, 14 Ekim 2003 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde başvuran hakkında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7(2) maddesi uyarınca terör örgütü propagandası yapmak suçundan iddianame düzenlemiştir. Cumhuriyet savcısı, 7, 19, 23, 81, 106-114, 139, 147, 152, 157-177, 203, 273, 277, 317, 321 numaralı sayfalardaki yazılara atıf yaparak PKK'nın, kahraman olarak tasvir edildiğini ve örgütün eylem ve faaliyetlerinin övüldüğünü iddia etmiştir.

7. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, 26 Mart 2004 tarihinde başvurunu suçlu bularak 1 yıl hapis ve para cezasına çarptırmıştır. Bu kararda mahkeme 19, 21, 81, 105, 106, 107, 108, 110, 113, 114, 134, 135, 139, 147, 163, 189, 197, 203, 273, 274, 277, 317 ve 321 numaralı sayfalardaki yazılara atıf yaparak söz konusu yazıların PKK propagandası yaptığını değerlendirmiştir.

8. Yargıtay, ilk derece mahkemesinin 26 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5187 no.lu yeni Basın Yasası hükümlerini dikkate alması gerektiğine hükmederek 7 Ekim 2004 tarihli ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur. Yargıtay sonrasında devlet güvenlik mahkemelerinin kaldırılmasından dolayı dava dosyasını İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk etmiştir.

9. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi 22 Temmuz 2005 tarihinde görevli olmadığı gerekçesiyle dava dosyasını Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesi'ne göndermiştir.

10. Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesi de 5 Temmuz 2006 tarihinde görevsizlik kararı vermiştir.

11. Yargıtay, 19 Ekim 2006 tarihinde İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevli olduğuna karar vermiş ve dava dosyasını bu mahkemeye göndermiştir.

12. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi 29 Haziran 2007 tarihinde başvurunu yeniden mahkum etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın 10 ay hapis ve 416 Türk Lirası para cezasına çarptırmıştır. Bu kararda mahkeme gerekçesini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Dava konusu kitap bir bütün olarak incelendiğinde kitabın silahlı bölücü terör örgütü olan PKK-KADEK militanlarının dağda yapmış oldukları faaliyetler ve bunun sonucu, devletin güvenlik güçleri ile girmiş oldukları çatışmalar nedeni ile sözde izlenimlerinin anlatıldığı bir kitap olduğu ve içeriğinde bölüm bölüm değişik kişilerin bu tür yazılarına yer verildiği, özellikle önsöz kısmında; “savaş ile ortaya çıkan şeyler çok değerlidir diyor başkan Apo...kurşun ile yazılan tarih, yaratılan yaşam kalemlerin dilinden dökülüyorken gerillaların sırtında çanta ellerinde silahları yoldaş selamı bırakarak coğrafyamızın uzak diyarlarını aşıyorlar, bir savaş resmi ile gülümsüyor, bir türkü ile gidenlerin yerine yenilerini ekliyor” dendiği;

160.

sayfasında;

“Anadolu Halk Kurtuluş Ordusunu Anadolu halkına özgü geliştirmeliydik, bizi PKK'lı olarak tanımıyorlardı, halk zeminimiz yoktu, PKK olarak gitseydik halkı kazanamazdık, o yüzden Karadeniz'e açılım ile birlikte AHKO ismini kullanmaya başladık. Halk, ‘biz ilk defa böyle bir isim duyuyoruz, herhalde çok iyi bir

örgütsünüz’ diyordu, bazen ise ‘bunlar PKK’lı olabilir’ diyerek çelişki yaşıyordu, biz net PKK’lıyız diyemiyorduk. Başkan ile yaptığımız telefon görüşmelerinde, Başkanımız, çok zorlanma yaşıyor, kendimizi PKK’lı olarak tanıtamıyoruz diyorduk, önder ise zorlanma olabilir, Karadeniz halkını tanıyoruz, hareket tartı ve yaklaşımlarınız ile halkı belli bir bilince ulaştırmalısınız, farklı isimler ile girin, güven aldıktan sonra ileride PKK’lıyız dersiniz...”

Yine 106 sayfada; “Haval düşmana ait 4 araba imha oldu, alevler içinde kaldılar, diye coşkumu onlarla paylaştım, günlerdir çektiğimiz uykusuzluğu o gün unutmuştum. Eskisi kadar yorgunluğu, açlığı, susuzluğu düşünmüyordum. Tek isteğim vardı: o da bir eyleme katılmak ve uzun süredir yanımda taşıdığım halde bir türlü kullanamadığım silahımla iyi bir vuruş yapmaktı...”

107.sayfada; “Heval’e gittim, ‘ilk eylem değil mi?’ [diye sordum] ‘evet’, dedi. ‘Eylem güzeldir değil mi?’, ‘evet güzel’; şeklinde sözlere yer verildiği görülmüştür.

13. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi yukarıda bahsi geçen yazıların ve 19, 21, 81, 105, 108, 110, 113, 114, 134, 135, 139, 147, 163, 189, 197, 203, 273, 274, 277, 317 ve 317 numaralı sayfalarda geçen diğer yazıların PKK militanları ile kolluk kuvvetleri arasındaki silahlı çatışmayı ve söz konusu militanların faaliyetlerini övdüğü kanısına varmıştır. Sonuç olarak mahkeme, kitabın herhangi bir edebi değere sahip olmadığını tespit etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesine göre, yayımcı bir anı kitabı yayımlama değil, terör örgütü ve militanlarını şiddete ve diğer terör yöntemlerine teşvik eden propaganda yapma amacı gütmüştür.

14. Yargıtay, 2 Şubat 2010 tarihinde kararı bozmuştur. Yargıtay, 29 Haziran 2007 tarihinde başvurana ön ödeme bildiriminin tebliğ edilmediği gerekçesiyle 3713 sayılı kanunun 7(2) maddesi ve Türk Ceza Kanunu’nun 75. maddesi gereğince kararı bozmuştur.

15. 8 Nisan 2011 tarihinde İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi kovuşturmanın zaman aşımına uğraması nedeniyle başvuranın aleyhinde açılan ceza davasının düşürülmesine karar vermiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

16. 7 Ağustos 2003 ve 18 Temmuz 2006 tarihleri arasında 3713 sayılı Kanunun 7(2) maddesi aşağıdaki gibiydi:

“Yukarıdaki fıkra uyarınca meydana getirilen örgüt mensuplarına yardım edenlere veya şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş yüz milyon liradan bir milyar liraya kadar ağır para cezası verilir...”

18 Temmuz 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5532 sayılı kanun ile 3713 sayılı Kanunun 7(2) maddesinin ilk cümlesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Terör örgütünün propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır...”

30 Nisan 2013 tarihinde 6459 sayılı kanun ile değişikliğe uğrayan 3713 sayılı kanunun 7(2) maddesinin ilk cümlesi aşağıdaki gibidir:

“Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır...”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA DEĞERLENDİRME

17. Başvuran Sözleşme’nin 10. Maddesi kapsamında, 3713 sayılı kanunun 7 § 2 maddesi uyarınca aleyhinde açılan ceza davalarının ve bu madde kapsamında mahkûm edilmesinin, ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiğini öne sürerek şikâyetçi olmuştur. Ayrıca, 30 Eylül 2003 tarihinde kitabın kopyalarının toplatılması ile ilgili olarak aynı madde kapsamında şikâyetçi olmuştur. Sözleşme’nin 10. maddesi aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu Madde, Devletlerin yayın, televizyon veya sinema işletmelerine lisans yükümlülüğü getirmesinin önüne geçmez.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

18. Hükümet bu talebe itiraz etmiştir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

1. 30 Eylül 2003 tarihinde kitabın kopyalarının toplatılması

19. Mahkeme, 30 Eylül 2003 tarihinde kitabın kopyalarına toplatılması için bir ara kararın verildiğini ve 10 Ekim 2003 tarihinde başvuranın 30 Eylül 2003 tarihli kararın kaldırılması talebinin reddedildiğini

gözlemlemektedir. Diğer taraftan, mevcut başvuru 9 Eylül 2008 tarihinde yapılmıştır. Buna göre, Mahkeme, söz konusu şikâyetlerin süresinde yapılmamış olduğuna kanaat getirerek, Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir.

2. Başvuran Hakkında Yapılan Ceza Yargılaması Süreci

20. Hükümet, başvuranın yargılamanın sonunda mahkûm edilmemesinden dolayı Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında mağdur sıfatı taşımadığını iddia etmiştir.

21. Mahkeme, Hükümet'in, başvuranın "mağdur sıfatının" yokluğuna ilişkin itirazının, bu başlık altındaki şikâyetlerinin esasıyla yakından bağlantılı olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle, Mahkeme, bu konunun başvurunun esası ile birleştirilmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesinin anlamı dâhilinde açıkça dayanaktan yoksun olmadığı kanısındadır. Ayrıca kabul edilmezliğe ilişkin başka herhangi bir gerekçe de bulunmamaktadır. Dolayısıyla, şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların beyanları

22. Hükümet, aleyhindeki davalar zamanaşımına uğradığı için başvuranın mağdur olduğunu iddia edemeyeceğini belirtmiştir. Bu nedenle, Hükümet başvuranın ifade özgürlüğüne herhangi bir müdahalede bulunulmadığı görüşünü ileri sürmüş, Mahkeme aksi kanaatte ise, başvuranın 3713 sayılı kanunun 7 § 2 maddesi uyarınca yargıldığını, dolayısıyla böyle bir müdahale varsa bile yasayla öngörülmüş olacağını belirtmiştir. Ayrıca, Hükümet ulusal makamların kamu düzeni ve ulusal güvenliği koruma amacı güttüklerini belirtmiştir. Son olarak Hükümet, söz konusu kitabın içeriğinin nefreti, düşmanlığı, silah kullanımını, militanlığı

ve intikam duygusunu teşvik ettiği gerekçesiyle müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunu ifade etmiştir.

23. Başvuran, yedi yıldan daha uzun süren ve 3713 sayılı Kanun'un 7 § 2 maddesi uyarınca mahkûm edilmesi ile sonuçlanan davalar nedeniyle Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamında korunan hakkına müdahalede bulunulduğunu belirtmiştir. Başvuran, ayrıca söz konusu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığını iddia etmiştir. Bu bağlamda, söz konusu kitabın tarihsel bir romana benzediğini ve bütünüyle okunduğunda şiddete teşvik etmediğini ifade etmiştir.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

A. Bir müdahalenin varlığı

24. Mahkeme öncelikle, koşulları somut davaya benzeyen Dilipak / Türkiye (no. 29680/05, §§ 44-51, 15 Eylül 2015) davasında Hükümet tarafından kabul edilebilirliğe ilişkin olarak yöneltilen benzer bir itirazı incelediğini ve reddettiğini kaydeder. Mahkeme, mevcut davada farklı bir sonuca ulaşmasını gerektirecek herhangi bir sebep bulamamıştır. Özellikle başvuran hakkındaki suçlamalar uzun bir süre boyunca kesinleşmemiş ve başvuran bir yayımcı olarak ceza yargılamaları esnasında veya sonrasında herhangi bir süreçte aynı konuda başka kitaplar yayımlaması halinde yasal sonuçlarla karşılaşp karşılaşmayacağından emin olamamıştır. Mahkeme, başvuran hakkında başlatılan ve yedi buçuk yıl süren ceza yargılamalarının oluşturabilecekleri caydırıcı etki bağlamında başvuran için sadece teorik bir risk oluşturmadıkları ve bu yargılamaların başlı başına gerçek ve etkili kısıtlamalar teşkil ettikleri görüşündedir. Yargılamaların zamanaşımına uğradığı beyanı, sadece yukarıda belirtilen risklere son vermiş, ancak bu risklerin başvuranı önemli bir süre için baskı altında bıraktığı gerçeğini değiştirmemiştir (Aynı kararda, §§ 49 ve 50; ayrıca bkz. Semir Güzel / Türkiye, no. 29483/09, §§ 26-31, 13 Eylül 2016). Mahkeme, dolayısıyla

Hükümet'in itirazını reddetmiş ve söz konusu ceza yargılamasının, başvuranın Sözleşme'nin 10. maddesi ile güvence altına alınan ifade özgürlüğü hakkına bir "müdahale" teşkil ettiği kanısına varmıştır.

B. Müdahalenin gerekçelendirilip gerekçelendirilmediği

25. Mahkeme, müdahalenin yasa tarafından öngörülüp öngörülmediğinin taraflar arasında uyuşmazlığa konu olmadığına dikkat çekmektedir. Mevcut davadaki uyuşmazlık, müdahalenin meşru bir amaç taşıyıp taşımadığı ve "demokratik bir toplumda gerekli" olup olmadığı konularıyla ilgilidir. (Ağit Demir / Türkiye, no. 36475/10, § 73, 27 Şubat 2018). Mahkeme, mevcut davada, ulusal makamların, ulusal güvenliğin korunması ve düzensizlik ve suçun önlenmesi gibi meşru amaçlarını gütmüş olduğunu kabul etmeye hazırdır. (Faruk Temel / Türkiye, no. 16853/05, § 52, 1 Şubat 2011).

26. Müdahalenin demokratik bir toplumda gerekliliğine ilişkin olarak, Mahkeme 10. madde ile ilgili kararlarında belirtilen temel ilkeleri yineler (bkz. örneğin, Sürek - Türkiye (no. 1) [BD], no. 26682/95, §§ 58-59, AİHM 1999-IV, Şener / Türkiye, no. 26680/95, §§ 39 -43, 18 Temmuz 2000 ve Bédat / İsviçre [BD], no. 56925/08, § 48, AİHM 2016). Mahkeme, medyaya ilişkin yukarıda sayılan kararlarda yer alan prensiplerin, genel olarak kitapların basımı veya periyodik olarak yayın yapan basın haricinde kalan diğer yazılı metinler için geçerli olduğunu düşünmektedir. (bkz. Association Ekin / Fransa, no. 39288/98, §§ 56-57, AİHM 2001-VIII ve Çamyar ve Berktaş / Türkiye, no. 41959/02, § 36, 15 Şubat 2011). Mahkeme, somut davayı yukarıdaki ilkeler ışığında inceleyecektir.

27. Mahkeme, kitabın, örgütün silahlı faaliyetlerinde yer almış on yedi PKK üyesi tarafından yazılan on yedi bölümden oluştuğunu gözlemlemektedir. Bölümlerde yazarlar, Türkiye ve Irak'ın farklı bölgelerindeki kamp ve kırsal alanlarda günlük yaşamlarının ayrıntılarını, yerel halk ve diğer PKK üyeleriyle ilişkileri ile politik düşünce ve

duygularını aktarmışlardır. Mahkeme'nin görüşüne göre, yaklaşık 1984 yılından itibaren kolluk kuvvetleri ve PKK üyeleri arasında çok yüksek sayıda yaşam kaybı ve yıllar boyunca Türkiye'nin güneydoğusunun çoğunu kapsayan olağanüstü hal ilan edilmesini de içine alan önemli karışıklıklar yaşandığı göz önüne alındığında, kitabın kamuoyunu ilgilendiren konuları içerdiği düşünülebilir. Dolayısıyla, Mahkeme'nin görüşüne göre, PKK üyelerinin hayatlarını anlatan bir kitabın yayınlanması, başlı başına demokratik bir toplumun değerlerine ters düşmemektedir.

28. Bu bağlamda, Mahkeme, başvuranın PKK lehine propaganda yapma suçu ile, söz konusu kitabı yayımladığından dolayı değil, yargı makamlarının söz konusu kitapta yer alan bazı yazıların bu örgüt lehine propaganda niteliğinde olduğunu değerlendirmesinden dolayı itham edildiğini gözlemlemektedir. Nitekim hem iddianamede hem de ilk derece mahkemelerinin 26 Mart 2004 ve 29 Haziran 2007 tarihli kararlarında kitapta yer alan yazılara atıfta bulunulmuş ve bu yazıların içeriğine dayanarak başvuran hakkında kovuşturma yürütülmüştür. Mahkeme, özellikle, başvuruya konu olan yazıları ve bu yazıların yayımlandığı bağlamı dikkate almalıdır. Bağlama ilişkin olarak, ayrıca, yapılan başvurunun arka planını da yukarıdaki 31. paragrafta tasvir edildiği şekliyle dikkate alacaktır (diğer birçok dava arasında bk. yukarıda anılan *Sürek (no. 1)* § 62; *Başkaya ve Okçuoğlu /Türkiye* [BD], no. 23536/94 ve 24408/94, § 63, AİHM 1999-IV; *Cumpănă ve Mazăre /Romanya* [BD], no. 33348/96, § 89, AİHM 2004-XI; ve *Demirel ve Ateş /Türkiye (no. 3)*, no. 11976/03, § 21, 9 Aralık 2008).

29. Mahkeme; Cumhuriyet savcısı, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi ve İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi tarafından atıf yapılan yazıların çoğunun ortak noktasının, PKK lideri Abdullah Öcalan'dan "Başkan" olarak, kolluk kuvvetleri mensuplarından ise "düşmanlar" olarak bahsedilmesi olduğunu kaydetmiştir. Mahkemenin görüşüne göre bu

bölümler şiddeti, silahlı direnişi ve ayaklanmayı teşvik eden yazılar olarak yorumlanamaz.

30. Bununla birlikte, Mahkeme kitaptaki üç yazının yani, 29 Haziran 2007 tarihli kararda belirtilen önsöz ve 106. ve 107. Sayfalarda yer alan yazıların (bkz. Yukarıdaki 16. paragraf) açıkça silahlı kuvvet kullanımını yücelttiğini ve ölümcül şiddeti övdüğünü gözlemlemektedir. Özellikle, önsözde savaşın sonuçları “değerli” olarak gösterilerek PKK üyelerin ölümüyi bir şey olarak yansıtılmıştır. 106. sayfada ise kolluk kuvvetlerinin araçlarının imha edilmesi çok iyi bir haber olarak duyurulmuş ve yazar, “iyi bir atış yapmak” hususundaki isteğini belirtmiştir. Son olarak, 107. Sayfada, PKK ve kolluk kuvvetleri arasında yaşanan bir çatışma, güzel bir gelişme olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, Mahkeme, ulusal makamların söz konusu yazıların şiddete ve diğer terör yöntemlerine teşvik ettiğini değerlendirmesinin makul olduğunu tespit etmiştir. Nitekim bu kısımlarda okura iletilen mesaj şiddete başvurma gerekliliği, tatmin edici ve hatta mutluluk verici olduğudur. *(Bu davaya uygulanabildiği ölçüde, yukarıda anılan Sürek (no. 1), § 62).*

31. Mahkeme, 106. ve 107. sayfalardaki yazıların başvuran tarafından yazılmadığını belirtmiştir. Diğer taraftan herhangi bir imza bulunmadığı için önsözün yazarı bilinmemektedir. Ancak, kitabın B.K. tarafından düzenlendiği göz önüne alındığında, önsözün kendisi tarafından yazıldığı varsayılabilir. Dava dosyasında, başvuranın kişisel olarak önsözde ve 106 ve 107. Sayfalarda yer alan görüşlerle şahsen bağlantılı olduğunu gösteren hiçbir kanıt olmadığı doğru olsa da başvuran yazarlara şiddetin körüklenmesi için bir araç temin etmiştir. (Bk. *Sürek / Türkiye (no. 3)* [BD], no. 24735/94, § 41, 8 Temmuz 1999.) Yayınevinin sahibi ve yazı işleri müdürü olan başvuran, kitabın düzenlenmesini şekillendirebilecek yetkilere sahiptir. Bu nedenle, başvuran, halka bilgi dağıtılması konusunda yazarların yüklenmiş olduğu görev ve sorumlulukları dolaylı olarak üstlenmekte olup, bu durum da çatışma ve gerginlik durumlarında daha büyük önem

taşımaktadır. (bk. yukarıda anılan Sürek (no. 1), § 63; yukarıda anılan Sürek (no. 3), § 41; Halis Doğan / Türkiye (no. 3), no. 4119/02, § 36, 10 Ekim 2006 ve Şaygılı ve Falakaoğlu / Türkiye (no. 2), no. 38991/02, § 29, 17 Şubat 2009).

32. Son olarak, AİHM, kesin olmamakla birlikte, başvuran aleyhindeki ceza yargılamalarının zamanaşımına uğradığını ve kesin bir mahkûmiyet kararı olmadığını belirtmiştir. Aynı şekilde, başvuran konusu davalar kapsamında tutuklanmamış veya hapis cezası çekmemiştir..

33. Bu çerçevede, Mahkeme, Aram Basım ve Yayıncılık şirketinin sahibi ve yazı işleri müdürü olan başvurana karşı kitabın basılmasına yönelik yürütülen ceza yargılamalarının, “acil bir toplumsal gereksinime” yanıt verdiği, hedeflenen meşru amaçla orantılı olduğu ve dolayısıyla demokratik bir toplumda gerekli olarak değerlendirebileceği kanısındadır.

Dolayısıyla, Sözleşme’nin 10. maddesi ihlâl edilmemiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

34. Başvuran yargılamaların uzunluğunun, Sözleşme’nin aşağıda belirtilen 6 § 1 maddesinde yer alan “makul süre” ilkesine uygun olmadığı konusunda şikâyetle bulunmuştur. Başvuranın şikâyeti ilgili olduğu ölçüde şu şekildedir:

“Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) mahkeme tarafından, (...) makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

35. Hükümet bu talebe itiraz etmiştir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

36. Mahkeme, öncelikle, Ümmühan Kaplan/Türkiye (no. 24240/07, 20 Mart 2012) davasında uygulanan pilot karar usulünü müteakip Türkiye’de yeni bir iç hukuk yolunun oluşturulduğunu gözlemlemiştir. Mahkeme, Turgut ve Diğerleri/Türkiye (no. 4860/09, 26 Mart 2013) davasına ilişkin kararında, başvuruların iç hukuk yollarını, yani 6384 sayılı Kanun ile tesis edilen söz yeni hukuk yolunu tüketmedikleri gerekçesiyle, yeni bir başvurunun kabul edilemez olduğunu beyan etmiştir. Bu kararı verirken Mahkeme özellikle, bu yeni hukuk yolunun muhtemel surette (*a priori*) erişilebilir olduğunu ve yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetler için makul bir tazmin imkânı sunabildiğini değerlendirmiştir.

37. Bununla birlikte Mahkeme, yukarıda anılan Ümmühan Kaplan (yukarıda anılan karar, § 77) kararında, yeni iç hukuk yolunun yürürlüğe girmesinden önce Hükümete hâlihazırda tebliğ edilmiş olan bu tür başvuruları normal usul kapsamında inceleyebileceğini kaydetmiştir. Buna ek olarak Mahkeme, somut davada Hükümetin yeni iç hukuk yoluyla ilgili herhangi bir itirazda bulunmadığını gözlemlemiştir. Yukarıdaki bilgiler ışığında Mahkeme, somut başvuruyu incelemeye devam etmeye karar vermiştir (bk. *Rifat Demir / Türkiye*, no. 24267/07, §§ 34 36, 4 Haziran 2013).

38. Mahkeme bu şikâyetin Sözleşme’nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını kaydetmektedir. Ayrıca kabul edilemezliğe ilişkin başka herhangi bir gerekçe de bulunmamaktadır. Dolayısıyla, şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

B. Esas hakkında

39. Hükümet, yargılamanın uzunluğunun makul olmadığı kanısına varılamayacağını ileri sürmüştür.

40. Başvuran, hakkında yürütülen ceza yargılamalarının makul bir süre içinde sonuçlandırılmadığına yönelik iddiasını yinelemiştir.

41. Mahkeme, göz önünde bulundurulması gereken sürecin, en geç 30 Eylül 2003 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin Cumhuriyet savcısının kitabın toplatılması talebini kabul etmesiyle başladığını ve İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin, düşme kararı verdiği 8 Nisan 2011 tarihinde sona erdiğini gözlemlemiştir. Bu nedenle, yargılamalar iki aşamalı yargılama kapsamında yedi yıl altı aydan fazla sürmüştür. Mahkeme, davanın özellikle karmaşık olmadığını belirtir. Ayrıca başvurana atfedilebilecek hiçbir gecikme bulunmamaktadır. Yetkili makamların davranışlarına ilişkin olarak Mahkeme, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi ve Beyoğlu Ceza Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlığının karara bağlanmasının aylar sürdüğünü gözlemlemektedir. Bunun yanı sıra, ilk derece mahkemesinin 29 Haziran 2007 tarihli kararının ardından, Yargıtay'ın temyiz talebini incelemesi iki yıl yedi aydan uzun sürmüştür.

42. Mahkeme, daha önce mevcut davaya benzer konulara sahip davalarda, sıklıkla Sözleşme'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme, kendisine ibraz edilen tüm belgeleri incelediğinde, Hükümet'in, Mahkeme'nin mevcut koşullarda farklı bir sonuca varmasını sağlayabilecek herhangi bir bilgi veya ikna edici bir delil ileri sürmediği görüşündedir. Mahkeme, bu konudaki içtihadını göz önüne alarak, somut davada yargılamanın uzun sürdüğüne ve "makul süre" koşulunun sağlanmadığına karar vermiştir (Daneshpayeh/Türkiye, no. 21086/04, § 28, 16 Temmuz 2009; ve *Yavuz ve Yaylalı / Türkiye*, no. 12606/11, §§ 62-67, 17 Aralık 2013).

43. Buna göre, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ihlâl edilmiştir.

III. SÖZLEŞMENİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

44. Başvuran Sözleşme'nin 13. maddesine dayanarak, kendisi hakkında açılan ceza yargılamalarının uzunluğuna itiraz edebileceği bir iç hukuk yolu bulunmamasından şikâyetçi olmuştur. Sözleşme'nin 13. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

45. Hükümet bu şikâyete itiraz etmiştir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

46. Mahkeme bu şikâyetin Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını kaydetmektedir. Ayrıca kabul edilemezliğe ilişkin başka herhangi bir gerekçe de bulunmamaktadır. Dolayısıyla, şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

B. Esas hakkında

47. Hükümet, bu başlık altında herhangi bir değerlendirme yapmamıştır.

48. Başvuran, kendi şikâyetini yinelemiştir.

49. Mahkeme, önceki başvurularda benzer hususları incelemiş ve Türk hukukunda başvuranların söz konusu yargılamanın uzunluğuna itiraz edebilecekleri etkili bir hukuk yolunun bulunmaması nedeniyle Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir.. (bkz. yukarıda anılan Daneshpayeh, §§ 35-38; yukarıda anılan Ümmühan Kaplan, §§ 56-58; Gürbüz ve Özçelik / Türkiye, no. 11/05, §§ 29 ve 30, 2 Şubat 2016).

Mahkeme söz konusu başvuruda bu kararından ayrılmayı gerektirecek bir durum görmemektedir.

50. Mahkeme, sonuç olarak, Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

51. Sözleşme'nin 41. maddesi şunu öngörmektedir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

52. Başvuran, 35.000 avro manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

53. Hükümet bu talebe itiraz etmiştir.

54. Mahkeme başvurana manevi tazminat olarak 4.500 Avro ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve giderler

55. Başvuran ayrıca Mahkeme önündeki gider ve masrafları için 5.048 Türk Lirası (TL) (yaklaşık 2,177 avro) talep etmiştir. Başvuran, iddiasını desteklemek üzere, Mahkeme'ye avukatına 1.837 Avro ödeme yaptığını gösteren bir makbuz sunmuştur.

56. Hükümet bu talebe itiraz etmiştir.

57. Mahkeme içtihadına göre, başvuranın masraf ve giderlerini geri alabilmesi için, söz konusu masraf ve giderlerin fiilen ve gerekli olduğu için yapılmış olduğunun belgelenmesi ve makul miktarda olması gerekmektedir.

Mahkeme, mevcut belgeleri ve yukarıda belirtilen kriterleri göz önünde bulundurarak, başvurana, mahkeme masraflarını karşılayacak şekilde, 1.000 avro ödenmesinin makul olduğu kanaatine varmıştır.

C. Gecikme Faizi

58. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğunu değerlendirmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Hükümet'in başvuranın mağdur sıfatına ilişkin itirazlarını başvuranın Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamındaki şikâyetinin esasına eklemiş ve reddetmiştir;
2. Başvuranın aleyhinde açılmış olan ceza yargılamaları nedeniyle Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyeti ve Sözleşme'nin 6 § 1 ve 13. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerinin kabul edilebilir olduğunu ve başvurunun geri kalanının kabul edilemez olduğunu beyan etmiştir;
3. Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmediğine;
4. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine;
5. Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine;
6. (a) Davalı Devlet tarafından başvuranlara, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme

FATİH TAŞ / TÜRKİYE (No. 3) KARARI

tarihindeki döviz kuru üzerinden davalı Devlet'in para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki meblağların ödenmesine:

- (i) manevi tazminat olarak, miktara yansıtılabilecek vergiler hariç olmak üzere, 4.500 avro (dört bin beş yüz avro) ödenmesine;
- (ii) Masraf ve giderler için, başvurulara yansıtılabilecek vergiler hariç olmak üzere, 1.000 avro (bin avro) ödenmesine;
- (b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda, yukarıda bahsedilen meblağlara basit faiz uygulanmasına;

7. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine *karar vermiştir.*

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 24 Nisan 2018 tarihinde, yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan